

Zagreb, 9. marta 1934.

Pojedini broj stoji 1.50 dinara

Naša publicistička akcija imala bi još veće rezultate i još boli uspjeh, kad bi što više ostalih listova preštamplavac vijesti iz Juliske Krajine iz našeg lista. O onome što se događa u Julijskoj Krajini mora bili obavješteni šteći broj ljudi.

ISTRA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

DESETGODIŠNICA ANEKSIJE RIJEKE

Već se u Italiji uvelike vrše pripreme za proslavu desetgodišnjice aneksije Rijeke. Održat će se nekoliko južnjačkih govora; promarsiraće fašističke »legije« i izlaziće koja publikacija po direktivama Mussolinijevim. Veličće se D'Annunzio i spomenute se Dalmaciju, a drugog dana — 17 marta — proći će i ta »festa nazionale« kao i bezbroj drugih. Niko od tih Talijana s poluotoka neće ni tada, ni nikada moći da osjeti svu tragediju toga mrtvog grada. Jer njima je Rijeka samo pilanje imperijalističkog ponosa i prkosu.

Rijeka je za njih tako daleko — jedan grad sa problematičnom talijanskom vlasti — tamo negdje na istoku, a da se dođe do nje treba proći između stotina tisuća Jugoslovena, aiza nje opet milijuni drugih Jugoslovena. Rijeka nema čak ni rimskih ni venecijanskih tradicija, kao što to ima po neki dalmatinski grad; njezina latinska tradicija je D'Annunzio, a s njime to i počinje i svršava.

Ni jedan naš grad na Jadranu nema taku burnu prošlost, ni tako tužnu sadašnjost kao Rijeka. Još tamo od Marije Terezije, kada je Rijeka proglašena »corpus separatum«, preko 1848 kada je za Jelačiću slijedila s Hrvatskom, pa do nagodbe 1868 kada je pripala Madžarskoj, Rijeka je proživiljavala krize. Madžarska je od šezdeset osme pa dalje podigla Rijeku na zavidan ekonomski stepen, jer je Rijeka bila za njih i luka i more i afirmacija krune sv. Stjepana na Jadranu, ali uza sva nastojanja da Rijeka dobije i etnički madžarski karakter nije ni do osamnaest stvoren niti maloznačajna madžarska manjina. Ali su zato Madžari forsirali talijanizaciju, kada nije bila madžarizacija, pa dok je 1854 god. Rijeka brojila samo 3.700 Talijana, dotle je madžarsko-talijanski popis našao 1910. na Rijeci 24.000 Talijana, tj. tačno 50 posto svega pučanstva.

U toj vještačkoj italijanizaciji leže i uzroci svih onih bura, koje su se gonale Rijekom od 1918 do 1924, a u tome leži i bakel njezine današnje tragedije.

Kada je Sonino 1915 Londonskim ugovorom zaokružio Italiju Alpama i Dinarom nije ni spominjao da bi Rijeku trebalo predati Italiji. A kada je kasnije sa tim ugovorom u džepu otišao 1918 na konferenciju u Versailles, ni tada nije on lično insistirao na pitanju Rijeke, premda ne bi bilo čudno da je tražio tada Rijeku, kada je on, otac Londonskog pakta, još 1881 odbacivao Trst, »jer tražiti Trst po principu nacionaliteta bilo bi pretjerivanje.«

Kada je koncem oktobra 1918 preuzeo Petar Teslić sa pobunjenim »Jelačićevima« Rijeku, i kada je dvadeset danaiza toga došao na Rijeku potpukovnik Maksimović sa srpskim četama, bilo je skoro sigurno da će Rijeka pripasti nama. Ali se nije računalo sa talijanskim dijelom pučanstva Rijeke, ni sa onom propagandom koju su ti ljudi vodili u Italiju.

Par danaiza toga naše čete, po sporazumu sa Talijanima, i u vjeri da će neutralna vojska držati Rijeku do konačnog rješenja, ostave Rijeku, a Talijani obilaznim putem udaju unutra. Na Rijeci je ostala i francuska baza, aliiza dogodjaja u julu 1919 god., kada su bili poklani neki francuski vojnici, pa je Vrhovno savezničko vijeće odredilo Englezima da čuvaju red na Rijeci, dogodjaji se redaju filmskom brzinom i šarenstom.

Ni Savezničko vijeće ne računa sa riječkim Talijanima, sa njihovom propagandom u Italiji, ni sa D'Annunzijem Prije Engleske stiže na Rijeku D'Annunzio — 12. septembra 1919 — i sudbina Rijeke je započaćena. Sve ono što je bilo kasnije bila je samo komedija, ili same traženje forme, da se legalizira srušeni člu.

D'Annunzio je krajnji izdanak talijanskog nacionalizma. Mussolini je samo D'Annunzijeva kopija. Još tamo od osamdeset godina, kada je Napoletanac Rocco de Zerbi bacio krilatnicu o oslobođenju Italije od »humanosti« i o potrebi da se Italija »okupa u krvi«, ako hoće da ojača, počeo je da se razvija u Italiji teatralni i imperialistički nacionalizam. Taj imperializam pod uticajem ekonomskih prilika i propagande »iridentista« iz Trsta. Zadra i Rijeku, napokon se utjelovio u D'Annunziju. Taj Nićevac sav je u nervu i osjećaju; neuravnovezen i maglovit, počeo je da iznosi i na pozornici svojim dramama potrebu ekspanzije i borbe. Čovjek poze i efekta uskače u Riječku avanturi su to da se bori iz nekih užvišenih patriotskih osjećaja već za to što je Rijeka bila idealna pozornica za njegove avanturističke prohteve. Tako ga, po prilici, karakteriše Slora, a o njegovim arditima veli doslovno ovo:

»Elementi od kojih je bila sastavljena D'Annunzijeva riječka ekspedicija bili su vrlo raznovrsni. Među njima je bilo dekanata, koji su još prije rata u poziciji

FRANCUSKA ŠTAMPA O FAŠISTIČKOM TERORIZMU U JULIJSKOJ KRAJINI

KAKO FRANCUZI GLEDAJU NA NECIVILIZOVANI POSTUPAK SA SLOVENSKIM JEZIKOM — OSUDA ZBOG SLOVENSKOG PJEVANJA U PROCESIJI — KONFINACIJA KNJIZEVNIKA BEVK

Francuski list »La Dépeche« od 26. februara, objavljuje izvještaj iz Rima o životu i djelatnosti slavenskog živilja pod fašističkim režimom:

»Jedan dio teritorija, koji je Italija odmah poslije rata anektirala, naseljen je, kao što je poznato, ne Talijanima, već Jugoslovenima. Oni su u velikom broju, naročito u Julijskoj Veneciji, u okolini Trsta i Rijeke.

Fašistička vlada radi na tome, da ih potpuno assimiliše. Ali ona do danas u tome nije uspjela.

Izgleda da neće tako brzo uspieti u toj svojoj akciji; u ovom trenutku često izbjegaju manifestacije nezadovoljstva ili bolje reči manifestacije vjernosti staroj jugoslovenskoj kulturi.

Stanovništvo je odano starom jeziku zemlje,

koji je u unutrašnjosti pretežno hrvatski i slovenački, iako se na Jadranu čuje talijanski jezik. Seljačko stanovništvo julijskih Alpi govori slovenačkim jezikom, i glasno pjeva svoje narodne pjesme.

Vlasti smatraju ovu jezičnu autonomiju kao zločin. Oni gone »prestupnike« i strogo ih kažnjavaju.

U posljednje vrijeme desila su se dva slu-

čaja, koja ilustriraju želju ovog stanovništva za slovenačkim jezikom: optuženo je nekoliko mladih seljaka zato, što su pjevali svoje pjesme na slovenačkom jeziku; isto tako je izvedeno nekoliko mladih djevojaka pred naročiti sud, zato što su pjevale na slovenačkom crkvene pjesme.

Optužen je takodje pisac France Bevk, koji i dalje piše na slovenačkom jeziku.

Svakodnevno se izvode pred sud mnogobrojni studenti i radnici jugoslovenskog pokreta.

Talijanska se vlada bori protiv separatizma ove vrste. Ali strogost, sa kojom ona postupa, može samo da raspali i da ojača ovaj narodni osjećaj za maternim jezikom.

Zašto fašistička vlada ne sprovodi politiku liberalizma? Antički Rim je često puta davao dokaze o svome liberalizmu i time se mnogo koristio. Ovakav postupak od strane fašističke vlade bilo bi najbolje sretstvo da se ukloni separatistički pokret, ili da se u najmanju ruku ograniči na intelektualnom polju. Dosadašnjim spovodjenjem miera protiv ovog živilja samo se postizava njegovo draženje i neprijateljstvo.

NA OBČNEM ZBORU SVOJE ZADRUGE SLOVENSKI KMETJE SMEJO GOVORITI SAMO ITALIJANSKO

Kontovel, 19. februarja 1934. — (Agis). — Kontovelska in prosečka družba »Zavarovalnica govele živine« je imela včeraj svoj občni zbor. Na njem su smeli člani, izključno le slovenski kmetje, po posebni odredbi govoriti med seboj, vpraševati in stavljati pogoje samo v italijanskom jeziku. Ta odredba, ki je nova, pa je kmete, ki so precej nevechi italijanski, zelo zadela, ker niso tako mogli v svojem lastnem društvu, kier se posluje z

nihovim denarjem s kritiko in sveti pomagati družbenemu napredku.

Občnemu zboru je prisostvoval karabinjer, ki je strogo pazil, da se naredba izvršuje. Zbor je radi tega zgledal prav kaverno. Razen oficijelnih poročil društvenih funkcionarjev ni bilo nobene debate, ker se kmetje kratkomalo niso razumeli. Le tojim je bilo jasno, da je dobivalo društvo stalno razne prošnje v obliku zahtev, da se za befano 100 lir, za ples »Dopolavora« 100 lir, za potovanje v Rim 200 lir itd.

ZAKAJ JE BIL ARETIJAN CERKOVNIK FRANC ŽIVIC

Kult Mussolinijeve žlahte — nesreča za naše ljudstvo — Kaj je bilo pravzaprav v Zgoniku?

Te dni je bil izpuščen iz zabora Franc Živic, star 37 let, cerkovnik v Zgoniku. Bil je zaprt dobra dva meseca. O vzrokih njegove aretacije smo že nekoliko poročali. Zdaj lahko pojasnimo dogodek podrobnejše.

Ko je občinski uradnik 29. novembra prisel v Zgonik ga je tam neka ženska opozorila na čudne reči pod ploščo, vzdano na zvonik v spomin Arnalda Mussolinija.

Ploščo so postavili civilni oblastniki, kakor so po drugih krajih vsadili drevesce v čast Mussolinijevoga brata Arnalda.

Uradnik je ob vznožju plošče opazil

človeške odpadke.

ter tudi list na katerem je bilo rečeno, da »slovenski klerikalci in duhovniki protestirajo proti zahtiteljstvu vere«. Na list so podpisali tudi repentaborskega župnika, ki

upravlja zgoniško faro.

Se tisti dan je prišla policija iz Trsta in arečirala cerkovnika Franca Živca.

Drugi dan je bila zopet preiskava po hišah. Policija je kontrolirala pisavo ljudi, da bi ugotovila avtorja protesta. Ljudstvo je opazio policijski avtomobil tudi v Repentaboru, kjer so detektivi poizvedovali na levo in desno. Tudi za božič so bili tržaški policiji v Zgoniku. Zopet so preiskovali. In nazadne odšli. Seveda je moralno v zapor mnogi ljudi, a obdržali so samo Živca.

Živcu se precej pozna ljudbeniva ne-

ga v zaporih.

Bil je zaprt v Nabrežini in pozneje v znani tržaški ječi Coroneo. Zdaj so ga izpustili, ker so pač uvideli, da je nedolžen. Da bi mu kdo poravnal škodo, ki jo je utrpel, si pač ne moremo misliti. — (Pon. Slovenec)

D'Annunzijevi bili našli sami sebe; duhovni koji su čekali za učivanjem, pustolovni i osvajanjem. Pored ovih su bili i oni što su u ratu stekli zvijezdice, pa im je bilo teško da se vrati svojim slabu plaćenim poslovima. Bilo je i mladića srednjeg staleža od 17—18 godina, koji su htjeli da bude Jugoslavija prisiljena da je izdržava. To priznaje i tadašnji ministar Sforza koji je i stvorio taj Rapalski ugovor, jer je uvjedio da je Rijeka, ako bi bila dosudjena Italiji, osudjena na propast.

Ti ljudi su, njih 287, osvojili Rijeku. Kasnije je Rapalskim ugovorom Rijeka postala slobodnom državom, ali ne zato da bude slobodna država, već samo zato da bude Jugoslavija prisiljena da je izdržava. To priznaje i tadašnji ministar Sforza koji je i stvorio taj Rapalski ugovor, jer je uvjedio da je Rijeka, ako bi bila dosudjena Italiji, osudjena na propast.

Ali D'Annunzio ne priznaje Rapalski ugovor, i talijanska vlada tjeđa silom D'Annunzija s Rijekom (1920. u decembru, prije fašističke vlade). Provode se izbori i pobijeduje Zanella i autonoma stranka. Ali poslije godine dana samostalne vladavine tjeraju fašisti Zanella, a 1924. Rimskim sporazumom, Rijeka pripada Italiji.

16. marta te godine proglašena je svečano aneksija i Mussolini je prikazao Tal-

janima jednu dobivenu bitku. Likovali su i fašisti i njihovi protivnici; likovali su i rički Talijani. Rijeka je, po prvi put u svojoj historiji, postala dio Italije.

Talijani su to pozabavljali. Sjetiće se svega toga, a i još čega, sada prigodom proslave desetgodišnjice. Ali Rijecani — i naši i Talijani — sjecaju se toga uvijek. U jednom gradu na moru, ogradjenom žicom i čuvanom stražama, nije moguće živjeti deset godina od D'Annunzijevih krilatica. Grad bez ijednog pedlja zemlje u zaledju; grad koji je živio od posredništva između zaledja i prekomorja, a sada ograničen na par brodova i par kasarna, taj grad je osjetio svu bijedu svoga neprirodnog položaja. Ni slobodna zona, ni gradnje terdjava, ni nikakvo umjetno sredstvo mu ne pomaže. Jer taj je grad stvorilo njegovo zaledje; njegove žile su vukle sokove iz krajeva današnje naše države, a kada su to žive presjećene, presjećen mu je i život.

Rijeka je mrtvorodnje poslijeratnih diplomatskih rješavanja, kakvih ima još u Evropi a može da bude i školski primjer do čega dovode neuravnovezeni i egzaltirani imperijalizmi.

TONE PERUSKO.

NAŠ USKRSNI BROJ BIT CE ČITAV POSVEĆEN RIJECI.

Ovih dana pada deseta godišnjica od aneksije Rijeke. Italija je organizovala velike manifestacije u povodu te obljetnice. Bit će to opet provokacija za Slavenstvo Rijeke i Julijске Krajine.

Da u povodu tog datuma reagiramo na talijanske laži, odlučili smo, da čitav naš uskrsni broj posvetimo isključivo Rijeci, njezinoj prošlosti, njezinu peripetiji i njezinu sadašnjosti.

U tom našem velikom broju bit će Rijeka prikazana sa svih strana u pravom svjetlu.

Već su nam nekoj ugledni pisci poslali svoje rukopise, a nekoli su nam obećali članke, koje smo od njih zamolili i po svemu vidimo, da će to biti interesantan i vrijedan broj »Istre«, koliko će imati trajnu vrijednost.

Molimo sve one naše saradnike, koji mogu u ovoj akciji da nas pomognu, da nam dostave sve što misle, da bi bilo vrijedno objaviti, rukopise i slike, koje bi bilo vrijedno iznijeti u listu.

Naš Uskrsni broj izlazi će u velikom tjednu, ali sve ono što bi imalo doček u listu treba poslati odmah, jer se golem posao u štampariji ne može svršiti u posljednji momenat.

SE DAMNAJST FANTOV IN MOŽ ARETIJANIH

KAKO FAŠISTI PRIPRAVLJAJU »SVOBODNE VOLITVE«

Tolmin, 4. marca 1934. — Agis. — Na Tolminskem so priprave za volitev v fašistični parlament v polnem teku in so dočlene na 25. marca t. l. Fašistične oblasti postopajo proti domaćinom z velikim terorom. Zadnje dneve so aretilirali 17 fantov in mož, katere so obdolžili protiagitacije. Vsi oni, ki so pri oblasteh očrnjeni in takli, o katerih fašisti niso gotovi, da bodo glasovali

DUŠEVNO RAZDVAJANJE IN HLAPČEVSTVO

Ljubljana, dne 4 marca 1933. (Agis.) — V človeku je duhovna osebnost smoter in bistvo vsega pravega življenja. Misli, želje in stremljenja so izraz duševnega razvoja in udejstvovanja. Človek je že po svoji notranji naravi sovražnik tiranstva in ljubitelje svobode, on noče biti le gola številka mehaničnega stroja, ampak zahteva, da se v njem spoštuje dostenstvo in osebnost. Če bi siromak ne čutil globoke in tih tolaže v svojem ponižanju, bi obupal in se udal hlapčevstvu. Nagonske in fiziološke potrebe ne morejo nadomestiti in utešiti duhovnih potreb. Če se te javljajo v naši notranosti pomeni, da življo višje duhovno življenje, ki nam daje moč in vztrajnost do dela. Človek je nositelj dostenstva in se nikdar ne sramuje izpričati tega svojega človečanstva sovražniku v oči.

Poglejmo našega inteligenta ali naše preproste kmečke fante, ki jih fašizem vklepa in tira v zapore, kako neustrašeno in prepiričevalno zrejo v svoje trpljenje, kako prezirljivo prenašajo vsakovrstno preganja in ponižanja. Roke so oklenejene, hrbiti so upognjeni, a duh je prost, v njem živi in trepeče domovina — mati. Kako je smešno in naino tako postopanje, ki bi hotelo z grožnjami zatrepi v človeku svobodno duševnost in ga vpogniti k tlu.

Duša je prosta, v njej vlada samo zavest in trd odpor vsakemu hlapčevstvu. Ko poješ jedro, vržeš lupino stran; ravnemo tako je v narodnem oziru: ko si izpraznil in zasenil svoje duhovno življenje drugemu tujemu življenju, si oropal samega sebe in postal blago brez cene v službi drugega. Da bi vsi ti, ki čitajo te vrstice, doumeli kako strašno je življenje brez otetovstva in prihodnosti, bi se izkopali iz egoizma in udobnega hlapčevstva modernega življenja in ne bi mašili svojih ušes trpljenju in preganjaju svojih bratov.

Kotliko časa bo še trpljenje ostalo trpljenje samozavesti in junastva? Ali se ne bo tudi pri njih, ki še danes vztrajajo, umaknila narodna samozavest mlačnosti in brezbrinosti?

To je za naše revno ljudstvo vprašanje življenja in smrti. Tu moramo mi vsi obrniti svojo pozornost, če nam je res kaž do tega, da se naš narod obdrži in ne obupa v svojem trpljenju. Tukaj se ne da preročavati in niti domnevati, odgovor na to vprašanje dobimo v ljudstvu samem v njegovi patologiji in življenski vztrajnosti. Iz tega odgovora nam bo dana celotna življenska slika njihovega življenja, nam bodo odkrite vrline in slabosti posameznikov. Vsak izmed nas, ki je živel v tamkajšnjih razmerah, je bil postavljen pred to vprašanje, ki si ga je zastavil sam sebi; ali je mogoče uničiti svojo duševnost in hliniti dalje? Ali je mogoče z njimi živeti in pozabiti nase? Ali se je mogoče uspešno boriti proti vsem in proti vsemu?

Pred ta duševna razdvojenja pride vsak do njih ga prideljejo danačne razmere, ga prisilijo težke misli narodne samozavesti in preganja. Človek se pri njih navadno veliko ne mudi, ker vidi preveč črno okoli sebe in se boji, da se ga polasti obup. Ni prijetno, če se lačnemu iztrže košček kraha iz ust, posebno pa če misli, da bo ostal brez kraha. Tak človek, bi se najraje izkričal, pomiril malo notranjo bol in se oprijel misli: bolje, da trenutno živis in so izkričis, kot pa, da dalje molčis in trpiš.

Prijatelji in oni sorodniki, ki vidijo v njem kaj misli in želi, kako so si sorodne duše v skupnem trpljenju, ga mirijo, čes: «Nebodi neumen, kaj ti bo pa pomagalo, ohrani v srcu kar čutiš». Revez, tlači v srcu, če pa prekipeva iz njega! Ubijaj si dušo dan in čakaj novega še težjega življenja! Zatiraj svoje nade in mlade moči samo zato, ker ne smejo živeti in vpliti do sonca! Istrži iz srca svoje hrepenenje in potepljaj ga v materinih solzah, če ti je mogoče. Pozabi, da si sin slovenske matere, ker si preziran in zaničevan, če misliš in hrepeniš z njo! Kdor je živel v tem notranjem boju, ne more strepit dalje, ker je za naše revne moči pretrda žrtev in borba. Ko narast, v njem to notranje razdvojenje do vrhunca, ali omaga in se vrže Italijanom v roke, ker si siromak domišljuje, da bo s tem poniral svoje življenje, ali pa zbeži s svoje zemlje kot preganjena zver, ker ne najde miru in obstanja na lastni zemlji in v svojem domu.

To niso le domišljije nezadovoljnega prenapeteža, to so resnične in doživete izkušnje naših ljudi, ki zahtevajo nedno nove žrtve za svoj dom in za svojo neukročeno narodno samozavest. Prost in kdor pasivno uživa prostost, ampak on, ki se neutrudljivo življenju bori, po njem hrepeni in jo s svojim življenskim branji. Vedno je neutrešeno in nezadovoljivo naše srce, ker je spojeno z življencem v boju za obstanek. Kjer so dani pogoji za življenje in za delo skupnosti, tam je vsako omahovanje in leno pritoževanje narodni zločin, izvršen nad trpljenjem lastnih bratov.

Ali je mogoče narodno hlapčevstvo? Če pomislimo, da je narod duševna samozavest in privzgojen zgodovinska nujnost vsakega člana, ki narod sestavlja, je izključeno in nemogoče vsaka tako farizejstvo. Narod, ali narodna manjšina, ki je vzgojena v samozavestni duševni prostoti, se ne da zatreći, treba jo je pokončati. O tem nas zgodovina sama uči in ni težko o tem se prepričati.

Sedaj smo našli odgovor na vprašanje življenske sile in strpnosti naših preganjnih bratov. Naše ljudstvo ostane v bistvu naše, dokler bo ohranjen to prvorjeni zgodovinski samozavest v svojem srcu in jo bo ohranilo, dokler bo spojeno v duhu z zgodovino svojih prednikov. Veliko je mlačnih in brezbrinjnih med njimi, se več potuh-

FAŠISTOVSKI TERORIZEM NA NOTRANJSKEM

Denarne kazni za neobiskovanje predvojaških tečajev — Kak se tirjajo te denarne kazni — Dva tipična slučaja — Aretacije v Koritnicih

Čudne reči se godijo na svetu, ampak to kaj se pri nas godi vendar presega vse meje. Lepi slučaj se je zgodil v Mačih Brcah v Ježivski općini.

Kmet Juriševič ima sina, kateri je prisiljen, kakor drugi, izvrševati vojaške vaje »Premilitari«. Ali se je fanti dalo, ali je bil bolan, kratkotomalo, parkrat ga ni bilo. Iz tega je sledila ovadba in denarna globla Lir. 100.—. Ker globla nima plačena, sledila je sodnijska razprava in sodnijski stroški s globo vred so narasli na okroglo Lir. 350.—. Ker pa tudi po odsodbi kmet ni plačal, je stopil v akcijo eksekutor, kateri je enostavno zarubil in prodal kramo vredno Lir. 800.— do 1.000.— za boiral Lir 200.—

Med tem je Juriševič prodal seno. S denarjem hitro se je odpravil na sodnijo, da plačati njemu predpisani sodnijski strošek in globo. Pri tem mu bilo povrnjeno Lir 200.—, katere je eksekutor inkasiral za prodano kravo. Med tem časom zastopnik eksekutorja prišel v hišo Juriševiča in za primanjkljaj, kateri je bil še za kritje sodnijskih stroškov, to je 150.— Lir zarabil že prodano seno.

Zena Juriševičeva je izjavila, da je seno že prodano ampak vse to ni pomagalo in Juriševič je bil naznanjen sodniji, da je zarubljeno seno prodal.

Pri obravnavi je Juriševič dokazal, da je seno resnično bilo prodano nato je bil od sodnika oproščen. Kravo pa je vendar zgubil.

Drugi slučaj:

Kmet Knafele u Koritnicam (št. 37), općina Knežak ima sina, kateri tudi se dostavljal k prevojaškim vajam. Posledica tega kontraverzijon, tožba in rubež. Tudi tam znesek se približuje okolo 400.— lir.

Na dan rubeža Knafele in družina se je postavila s silo proti prodaji zarubljenega blaga krave in vola. Eksekutor

Cochi in njegovi pajdaši šoba in Treviran obrnili so se seveda na karabinjere iz Knežaka in miličarje s prošnjo, za assistenco. Zdaj pa se je uneo pravcati boj med družino Knafele in zastopniki javne oblasti. Vse mogoče orožje je bilo uporabljenko kako vile, sekire, motike itd. Domačini so svladani.

Nato se je vršila prodaja vola in kratevatera sta imela skupaj vrednost okoli 2.200 lir. Eksekutorjev pajdaš Treviran po naročilu pomagača Šobe kupil oba dva kosa za lir 400.—. In kar je najlepše za par minut pozneje gospodarju kateremu so bili sodnijski prodani nazaj prodal in to za Lir 800.—

In vse to se je zgodilo v navzočnosti oblasnih zastopnikov in tudi podeštata, kateri je vendar preprečil da kupna cena živine ni bila višja.

Gospodarja Knatice in njegovo ženo pa so odpeljali karabinjeri v zatvor v Ilirske Bistrici.

To so dva slučaja iz cele vrste enakih slučajev.

(Kras.)

TERORISTIČNE DAVČNE METODE

V JULIJSKI KRAJINI.

Boljunc, marta 1934. — (Agis.) — Davčna bremena so kod drugot tudi pri nas neznenoda. V kolikor pa niso že velika, nam nalagajo še visoke vsote za stroške izterjevanja in drugo. Meseca januarja je davčni izterjevalec rubil za zaostale davčne iz lanskoga leta. Vse se je vršilo z velikim nasilstvom. Ker so vaščani zadnja leta v velikih stiskih radi splošne brezposelnosti, ni niti čudnega, če ne zmorejo rednega plačevanja pretiravanih zahtevkov. Toda izterjevalec je kljub temu neusmiljeno rubil, pobiral in odnašal vse, kar mu je prišlo pod roko. Živino, vinsko posodo, koški in ponekod so vzel celo riuho s poselj. Za vsako izterjevalcevo pot v vas pa so bili posamezni davkoplačevalci obremenjeni za zanesek 22 lir. Tako postopajo z nimi in moramo vse molč prenašati.

KAKO SU KAVRANCI DEMONSTRIRALI PROTIV STRAŠNIH POREZA

Čitavo selo pod istragom

Pula, marta 1934. — Veliki porezi i razne takse, koje su pritisle našega seljaka, nedaju se više podnijeti. Na to nasilje naš narod več je više puta reagirao na razne načine, i još su nam u pameti velike demonstracije u srednji Istri i na Koparšti pred dvije godine i lani. I u novije vrijeme dogadjaj se od vremena na vrijeme, da se u nekim selima narod pobuni i protestira protiv nepodnosivih tereta.

Ovih dana došlo je do jednog protestnog gesta u Kavranu kod Pule. Tamo se je pred pust čitavo selo odločilo da zakolje svinje, a da ih ne prijavi in ne plati nikakvemu taksu. Takse za klanje svinja vrlo su velike. Kavranci su tako i učinili. Zaklali su svinje 22 seljaka i niko nije prijavio klanje. Ali vlasti su nato nastupile. Došla je

četa karabinjera i čitavo je selo bilo par dana terorisano. Svi su seljaci bili popisani i tuženi sudu.

To je izazvalo još večo ogorčenje i postajalo je opasnost, da se zbog bližnjih Kavranaca pobuni i ostala okolica, pa su vlasti uvidjele, da je najbolje, da ne tjeraju mak na konac i Kavrancima je — javljeno, neka se smire, da će im taksa bili ili oproštena ili da će morati da plate tako malo, da neće ni osjetiti.

Svakako, seljaci znaju, da je to samo taktika. Ali značajno je, kako fašističke vlasti moraju da postupaju oprezeno u ovakvim slučajevima, a to je znak, da uvidijaju svoju tešku situaciju i opasnost, koja im prijeti.

VREDNOST NAŠE ZEMJE POD ITALIJOM JE KATASTROFALNO PADLA

Naša posestra propadajo!

Gorica, februarja 1934. — (Agis.) — V prav kratek čas so šle v Črničah tri kmetije na buben. Posestvo Plgnatarija Antonia je bilo prodano na zahtevo davkarije radi neplačanega davka. Ker ni bilo nobenega kupca je posojilnica v Selu, ki je bila vknjižena na prvem mestu, prevzela za 9.600 lir. Omenjam, da se na posestvu pridela v dobrih letih od 70 do 100 hl vina. Posestvo je bilo prodano torej za znesek, katerega da že dobra trgatev.

Goriški Mont pa je prevzel oz. kupil posestvo last Bovcona Jožeta iz Raven nad Črničami za 11.500 lir. Vredno pa je bilo 40 do 50.000 lir. Bivši lastnik stanuje še vedno v svoji hiši, a mora plačati Montu redno vsak mesec razmeroma visoko najemnino.

Za 11.000 lir pa je bilo prodano posestvo last I. Lebana iz Črnič, katerega prodajo je zahtevala davkarija radi neplačanega davkov. Posestvo je prevzel neki domačin.

V drugi polovici tega meseca pa smo pokopali Petra Žerjula, po poklicu delavca, ki je že 8 let zmanjšal iskal zaslужka. Vsa leta je živel v bedi in pomanjkanju, za njega ni bilo nikoli niti podpora niti kaj drugega.

Tako živimo pri nas in umiram v večnem upanju na boljše čase.

IZGORJELA FAŠISTIČKA KOLONIJA U HERPELJAMA BIT ĆE OBNOVLJENA

Mussolini je dao 50.000 lira, jer on »misli na istarsku djecu«

Pula, marta 1934. — U jednom od proslih brojeva javili smo, da je planuo Dopolavoro u Bertokima, škola u Katinari i fašistička letna kolonija za istarsku djecu u Herpeljama. Kako je došlo do požara ne zna se. Kolonija u Herpeljama sasvim je uništena. Bila je vlasništvo puljske fašističke federacije i u nju su se slala za vrijeme ferija u specijalni fašistički odgojne djecu iz slavenskih istarskih sel. Kad je požar uništil tu koloniju, pulski je fašistički sekretar Relli izjavio, da će biti obnovljena, jer je potrebna Istri. Sad javljaju fašistički listovi, da je Mussolini odredio za obnovu herpeljske kolonije 50.000 lira. To je javio sekretar partije Starace federalnog sekretaru Relli. Puljski »Corriere Istriano« piše o tom daru i kaže, da je to još jedan dokaz o dobrom srcu Dučea, koji je želio, da se herpeljska kolonija obnovi, jer i pored svog velikog državnog posla, »misli na istarsku djecu«.

njenih in osamljenih. Ali će razgrevemo življenski oportuniten in sežemo nekoliko globlje v njihovo duševnost, bomo našli pod to mrtvo težo zdravo jedro in globoko prepričavanje svoje življenske pripadnosti. Oni pa, ki so uničili to prizgojeno samozavest

in se sramujejo lastne besede in pokolenja, so gnilo seme, ki je odpadlo od naroda in je brez vsake cene in vrednosti tudi pri naših sovražnikih. Teh je malo, ali so toliko nevarnejši, ker so odpadniki in poznajo naše slabosti in življenje. — Š. A.

Posljednje vijesti

U TRSTU JE UHAPŠEN DR. DEKLEVA

U Kobaridu je uhapšen bivši konfiniranac Uršič

Trst, marta 1934. Dne 25 februara bio je u Trstu uhapšen i odveden u zatvor dr. Josip Dekleva. O njegovoj sudbini ništa se ne zna. — Iz Kobarida javljaju, da je tamo uhapšen Uršič. I dr. Dekleva i Uršič bili su više godina u konfinaciji na otocima. Oko Kobarida je uhapšeno še nekoliko mladiča i starijih muževa.

NA KOPARŠTINI JE

uhapšeno oko 200 ljudi

Trst, marta 1934. — Sa Koparštine javljaju, da je tamo uhapšeno oko 200 ljudi najviše u Pobegima i Čežarjima. Bit će da su te aretacije u vezi s izborima Iz Lombardije stizavaju glasovi, da se tamo hapse velike mase ljudi.

HOTELI BI DUŠO ZA 25 KG MOKE!

Dolina, marca 1934. — (Agis.) — Zadnje dneve meseca januarja so tukajšnji fašistični kolovodje prodajali zavitek z živjem. V njih so bili nekaki vzorci kave, sladkorja, riža, moke in drugega in so stali 7 lir. Zgleda, da so hoteli fašistični prvaki s tem pridobiti naklonjenost naših ljudi. Tako po tem je izdal občinski fašo razglas, da dobi vsakdo, ki se vpiše v stranko brezplačno 25 kg moke. Kot se vidi poskušajo na vse načine, da bi zvabili čim več ljudi v svo

ANTIJUGOSLAVENSKI ISPADI PADRE GEMELIA

Fašistički pater na Rijeci veliča fašizam

Rijeka, februara 1934. — Ovamo je došao Padre Gemelli profesor i direktor Katoličke univerze u Miljanu. On će na Rijeci održati predavanje u svom poznatom stilu i duhu. Poznato je, da Padre Gemelli medju talijanskim redovnicima predstavlja najduševljenijeg fašistu i da u svim svojim propovijedima nastoji, da se katoličkog stajališta opravdava fašizam. On je zato vrlo zaslužan za fašizam i Mussolini mu ide veoma na ruku. Kad on dolazi u neko mjesto dočekavaju ga kao nekog fašističkog hjerarha. Tako je sada i na Rijeci bio dočekan vrlo srdačno od fašističkih prvaka.

Sušački »Novi List« od 3 marta piše: »Sin je u velikoj crkvi na Rijeci prof. Gemelli, rektor katoličkog univerziteta u Miljanu, održao propovijed, koja znači najtežu provokaciju po Jugoslavene s propovjedaonice jedne katoličke crkve u ovom gradu, a ujedno još jednom dokazuje da postoji tjesna saradnja između Vatikana i Mussolinija ne samo u tjeranju našeg jezika iz crkve u istarskim mjestima i proganjaju našeg slavenskog svećenstva, nego i u neugasivoj mržnji prema nama Jugoslavenima.«

Ved se nekojko dana reklamiralo po Rijeci, kako će taj »glasoviti propovjednik« održati propovijed »za obrazovanje klase«, koje su pozivane na propovijed »radi duhovne obnove i jačanja vjerskih osjećaja u veliku crkvu u 6 sati. Na toliku reklamu skupilo se dosta sjeti, među ostalima i izvještaj broj Jugoslavena, i pater je počeo svoju propovijed. No na opće čuđenje nije to bila nikakva propovijed radi »duhovne i vjerske obnove«, nego obična haranga jednog neobrazovanog fanatika. U potmanjku drugih argumenata pater je udario u fašističke žice, misleći da će time najbolje upaliti u Rijeci, pa je u svojem fašističkom zanosu upozorio, kako se talijanstvo u ovom gradu nalazi »okopljeno s tolikim necivilizovanim i barbariskim narodima«, kako je »talijanska granica u ovom kraju najnesrećnija granica« i kako se zato moraju talijanska srca i duh združiti radi učvršćivanja talijanstva i talijanske i rimokatoličke civilizacije. Mnogi slušatelji, indignirani na ovaj bezobrazluk jednog talijanskog patera napustili su odmah crkvu, koju je i dalje nastavio oskrnjivati svojom prostačkom vikom ovaj sluga ne crkve i Boga, nego Vatikana i Mussolinija.«

MILANSKI KARDINAL ZABRINUT ZA SNAGU MUSSOLINIJEVE VOJSKE

PRAVI SVEĆENIK I POLITIKA.

Trst, februara 1934. — I milanski kardinal Schuster objavio je ove korizme svoju poslanicu viernicima. On u njoj govori o socijalnim problemima, da se kroz tu poslanicu može da opazi, kako u Italiji nije dobro. Kardinal Schuster govori o gladi, koja vlada po selima... Ali on ipak zastupa mišljenje, da talijanski narod mora da se množi. U novije vrijeme opaža se, kako talijansko pučanstvo propada brojano. Kardinal Schuster kaže:

»Dobro, pa šta čemo učiniti s našim vojničkim naoružanjem, kad uslijed opadanja pučanstva ne čemo više imati dovoljan broj vojnika, da ih pošaljemo na granicu?«

Nije li ovo i suviše jasno? Kardinal Schuster misli sasvim onako, kako misli Mussolini.

Posljednji broj poznate pariške revije »Les Nouvelles Littéraires« donosi u predvoru iz knjige Giovanni Papini »Dante« odlomak, koji se odnosi na katoličanstvo i katoličko svećenstvo. Giovanni Papini, talijanski književnik, autor knjige o Isusu i čuveni katolički pisac veli: »Moderni katolici isto su tako protinici kao i Dante popa, političara i svećenika poslovnog čovjeka. Oni su uvjereni da je crkva, u svojoj bitnosti, jedno duhovno udruženje, čija je svrha nadnaravnina i koja mora zato izbjegavati svaku upletanje direktno ili indirektno u političke režime. Svećenici, dakle, ne smiju pripadati strankama, a još manje čeznuti za vladom ili vlašću i ne smiju uzimati udjela u stranačkim ili klasnim borbama,«

SLOVENSKI IN HRVAŠKI JEZIK IZ VSEH CRKVA JULIJSKE KRAJINE

SLOVENSKI DUHOVNIK V AJDOVŠČINI SE MORA UMAKNITI

Župni upravitelj u Ajdovščini g. Fon se je moral pod pritiskom fašizma in vladnih organov odpovedati dosedanjemu mestu. Fašizem dosledno gre za tem, da spravi slovenske duhovnike proc iz većih krajev po Julijski Benečiji. — Na njegovo mesto pride po vsei verjetnosti priseljen italijanski duhovnik kurat »Balille«. — (Pon. Slovenec).

JEDAN SPECIJALAN BLAGOSLOV SV. OCA PAPE.

Talijanske novine javljaju, da se je u Miljanu vjenčao konte Mario Dudan (to je onaj dalmatinski izrod Dudan) sa gđicom Ave Alberti. Tom prilikom Njegova Svetost izvila je udjeliti mladencima specijalan blagoslov. — »Pokret«.

SVE VEĆA NEZAPOLENOST U ITALIJI.

Nezaposlenost se u Italiji povećava. Prema službenim statistikama broj nezaposlenih, koji je iznašao u decembru prošle godine 1 milijun i 132.257, popeo se na 31. januara ove godine na 1 milijun 185.418. Od toga je 909.904 muškaraca i 248.514 žena.

Dvije odlične propagandne inicijative

„ISTARSKA GLAVICA“ NA MOSORU

Revija »Soko na Jadraru« piše: Oni koji su ostavili domaće ognjište i svoj lijepi zavičaj kad ga je neprijatelj i nasilnik zabilježio, tuguju i čeznu za svojom Učkom. Učka-gora je simbol Istre: odasvud se ona vidi, svakoga prijatelja, otvara svojom ljetom, nadahnjuje ljubavi, napaja srećom. Ko se jednom na nju popne — a nema Istranina koji nije bio na Učki — taj je nikada neće zaboraviti. Sa nje gledaš razdragano ispod sebe, u prozirnom uzduhu praskozorja, svoje selo savijeno oko zvona na malenom brežuljku, svoju kuću i zemlju. Vidisi i sva druga sela i razaznaje ih čudeći se, kako su lijepa i osjećaš, kako su ti srcu draga. Nemožeš da se nagleđa onih veličanstvenih šuma, što se protežu na sjever prema Sniježniku, Obrštu, Risnjaku i malo na Istru do Bitoraja i Kapelu, kojima se vrhunci bijele. Divilj se plavom moru, iz kojega vire ostrva u čarobnim oblicima, a na njima bijela sela poput jalebova. I napokon ti se srce razigra na gordom lancu Velebita, na jasnoj strani gdje sunce ishodiš i duša ti zapjeva. Tad zaore pjesme: »Planula zora, svanuo dan, »Sa istoku zora rudi...«.

Sada su to mile i drage, ali tužne uspomene za sve one, koji svoje Učke više ne vide, kojima je rodni kraj obavijen jadom i čemerom.

Tužni su zbog izgubljene Istre, a mosorske gole vrleti, bez veselog zelenila i mislima do neba visokog. — Dr. U. S.

„ISTARSKA ŠUMA“ U SKOPLJU

Naše carsko Skoplje, ki je še do pred par desetletji občutilo na sebi bić turških mogotcev, zelo dobro pojmuje bol naše emigracije in trpljenje našega naroda v Julijski Krajini. Starejša generacija se še dobro spominja, kako neznosen je bil jarem tuje, ki je gospodaril nad pol tisočletja nad našim narodom in onemogočil vsak kulturni in gospodarski napredok. Raditega je razumljivo, da so se naši bratje na Jugu prvi odločili, da u trajen doka: ljubezni in zvestobe do našega naroda v suženjstvu postavijo do stojen spomenik s tem, da v najbližji okolici Skoplja na pobočju Vodnjanske planine zasadijo in negujejo »Istarske šume«. Šuma se bo zasadila na površini od približno 100 ha na krasnem pobočju Vodna ter bo postala sčasoma idealna izletna točka Skopljancev.

Svečana blagoslovitev »Istarske šume« se bo vršila v nedeljo dne 11 marca s sodelovanjem vseh kulturnih in drugih društav iz Skoplja ter ostalih krajev Vardarske banovine.

Prigodan govor o značenju Istarske šume. U nedjelju 11 o. mj. održati će se u Skoplju svečanost na kojoj će nacionalno središte vardarske banovine pokazati svu svoju ljubav prema našoj Istri.

Inicijativom nacionalnog udruženja »Jugoslovenski Preporod« u znak bratske ljubavi prema porobljenoj braći v Julijskoj Krajini zasadjena je šuma, koja će nositi ime naše Istre i koja će potječavati generacije da postoji još jedan dio jugoslovenske zemlje, koji ćeka svoje oslobođenje. Citavo Skoplje sudjelovati će na toj svečanosti i sva skopska društva bez razlike pridonijeti će da ovo simbolično krštenje ispadne čim dostojanstvenije.

Program svečanosti izgledati će ovako:

Već u subotu 10 o. mj. održati će se u novom oficirskom domu svečani ples u našim nošnjama. Prije plesa prikazivati će se Oslobodjenje Istre i održati će se jedan

bujnog života njihove Učke nemogu da ih utječe. Mosor imao bi da im nadomjesti Učku: lijep je i on, naliči na Učku, ima pod sobom i bijela sela i ljude iste krvi; ali siv, kamenit, mrtav, priliže im dušu, a zamajljenje oti, smjesto sunca, vide dugue.

U srcima Istrana i njihovih susjeda sa Gornjeg Jadrana rodila se želja, da Mosor bude Učka za njih i da ih vječno sjeća na zaborljenu Istru i braću koju davi mrak. Izabrali su najkamenitiju golet sa koje se otvara vidik na zeleno Splitsko polje i na plavetilo Jadrana, da je ožive šumom. To je sadašnja Ljubačica, nad vrutom Ljubačem, u blizini Doma Kraljice Marije. Slika prikazuje glavicu, koju će jugoslovenski klub »Kras« u Splitu proljetos ograditi i pošumiti, a planinarsko društvo »Mosor« uredit će opatin u vidilicu.

Sadnju će izvršiti na svečan način. Donebit će grumen istarske zemlje i posaditi za sada bor i cedar, a kasnije i drugo drveće, koje će djelomice dobariti sa Učke gore.

Brijeg će se zvati »Istarska glavica«, a na stancu-kamenu uklesat će ovu posvetu:

»Pošumljeno po jugoslovenskom društvu Kras u Splitu — na vječno sjećanje zaborljene braće — god. 1934.«

Tako će Mosor povezati s Učkom ljubav za patničku braću po srcu duboku, a po

mislima do neba visokog. — Dr. U. S.

Idejo za zasaditev »Istarske šume« je dala omladina našega klasičnega juga, ki je včlanjena v društvu »Jugoslovenski Preporod«, in ki vodi vse priprave tako, da bo blagoslovitev »Istarske šume« splošna narodna manifestacija. Svečanostim bodojo prisvojivali člani vseh podružnic »Jugoslovenskega Preporoda« iz cele Vardarske banovine, kar je dokaz, da ves narod Južne Srbije čuti z nami in z našimi bratje v suženjstvu.

Letos na Vidovdan se namerava postaviti v isti šumi na »Istarskom Brdu« spomenik v obliku piramide, posvečen našim žrtvam, ki bo viden iz vseh točk Skoplja.

Najveće zasluge za zasaditev »Istarske šume« ima odbor Središnje uprave »Jugoslovenskega Preporoda« v prvi vrsti pa predsednik g. inž. Ljubomir Marković in tajnik g. Petar Božić, ki je obenem podpredsednik našega društva »Istra-Gorica-Reka« in ki sta oba vložila mnogo truda, da se je lepa in pomembna misel uresničila.

»TRST-GORICA-REKA« Skoplje.

Program manifestacija za Julijsku Krajino u Skoplju

U nedjelju 11 o. mj. održati će se u Skoplju svečanost na kojoj će nacionalno središte vardarske banovine pokazati svu svoju ljubav prema našoj Istri.

Inicijativom nacionalnog udruženja »Jugoslovenski Preporod« u znak bratske ljubavi prema porobljenoj braći v Julijskoj Krajini zasadjena je šuma, koja će nositi ime naše Istre i koja će potječavati generacije da postoji još jedan dio jugoslovenske zemlje, koji ćeka svoje oslobođenje. Citavo Skoplje sudjelovati će na toj svečanosti i sva skopska društva bez razlike pridonijeti će da ovo simbolično krštenje ispadne čim dostojanstvenije.

Program svečanosti izgledati će ovako:

Već u subotu 10 o. mj. održati će se u novom oficirskom domu svečani ples u našim nošnjama. Prije plesa prikazivati će se Oslobodjenje Istre i održati će se jedan

„JADRANSKA STRAŽA“ O NASILJU U JULIJSKOJ KRAJINI

O SMRTI IVANA JURIŠEVIĆA, KONFINA CIJI KNJIŽEVNIKA BEVKA, O OSUDAMA PJEVANJA U PROCESIJI.

Prigodan govor o značenju Istarske šume. U nedjelju u jutro najprije se održaju u 9 sati zbor svih kulturnih društava iz Skoplja kao i svih podružnica »Jugoslovenskog Preporoda« iz vardarske banovine pred Oficirskim domom. Nato kreće pororka svih ponutnih društava k Istarskoj šumi, koja se nalazi pola puta izven Skoplja na pobočju Vodna i tu se vrši posvetna. Svečanost posvetna otvara predsjednik »Jugoslovenskog Preporoda« g. inž. Marković; iza njega govor u ime naše braće iz Julijske Krajine predsjednik Saveza g. Dr. Ivan Marija Čok. Slijede iz tog govor predstavnika ostalih društava. Pjevački zbor Vardar izvesti će Istarsku himnu. Svečanosti prisustvovati će skopska srednjoškolska omladina, dok će članovi »Jugoslovenskog Preporoda« biti u narodnim nošnjama.

Prigodan govor o značenju Istarske šume. U nedjelju u jutro najprije se održaju u 9 sati zbor svih kulturnih društava iz Skoplja kao i svih podružnica »Jugoslovenskog Preporoda« iz vardarske banovine pred Oficirskim domom. Nato kreće pororka svih ponutnih društava k Istarskoj šumi, koja se nalazi pola puta izven Skoplja na pobočju Vodna i tu se vrši posvetna. Svečanost posvetna otvara predsjednik »Jugoslovenskog Preporoda« g. inž. Marković; iza njega govor u ime naše braće iz Julijske Krajine predsjednik Saveza g. Dr. Ivan Marija Čok. Slijede iz tog govor predstavnika ostalih društava. Pjevački zbor Vardar izvesti će Istarsku himnu. Svečanosti prisustvovati će skopska srednjoškolska omladina, dok će članovi »Jugoslovenskog Preporoda« biti u narodnim nošnjama.

Prigodan govor o značenju Istarske šume. Za talijanske sudsije to je bio »prekršaj protiv države i nacije«.

Naročitu je pozornost izazvalo hapšenje i konfiniranje jednog od najboljih slovenačkih književnika, France Bevka. Bevk je Gorici i bavio se isključivo literaturom. Ali fašistima je to smetalo, pa je nekoliko putova zatvoren. Na 27 januara ove godine bio je ponovo uhapšen i bez ikakve krivice osudjen na 3 godine konfinacije.

U nameri da naš narod u Julijskoj Krajini bude potpuno negove inteligencije. Talijani su Bevka postali na Liparska Ostrva, ne mareći nimalo što su time izazvali zgrađanje citavog kulturnog sveta i proteste naših i stranih PEN-klubova.

Kao što se vidi, antijugoslovenska raspoloženja u Italiji rastu danomice, a konolidacija Male antante i razvijanje Balkanske antante, ulevače još više ulja u fašističku vatru. Na putu su i trgovacki pregovori Jugoslavije sa Bugarskom, i što je još zanimljivo sa Albanijom; — a na stojanju da se stvari što tešnja ekonomska povezanost od Praga do Ankare, bivaju iz dana u dan sve intenzivnija. Budu li države Male antante i Balkanske antante umele da koordiniraju svoje napore, u cilju zajedničkog napretka i emancipacije, nije isključeno da će tada i u Italiji postati jasno, da politika avantura nije uvek najbolja, i da se konstruktivnom saradnjom i dobrim susdrom dade postići — ne doduše otimanje tudjeg — ali unapredjene vlastite zemlje, istinski autoritet u svetu, i blagostanje svijetu.

SLAVENSKI OTOCI NA JADRANU

OSTROMANOV LOŠINJ

NAJSTARIJA HISTORIJA LOŠINJA

Otok Lošinj je dug 4 morskih milja, a širina mu je širina jedna trećina morske milje. Podneblje je blago, najveće su zime minus 2 do tri stupnja. Otok je dug i uzak, sa dobro razvijenom obalom. Bogata je njegova fauna i flora. Izvrsna je to strategička točka na Jadranu. Otok je prilično bregovit. Duž čitavog otoka od sjevero-zapada do jugoistoka proteže se niz brežuljaka. Najveći je Osoršćica, na sjeveru, visok 588 metara, zatim dolazi ravnica Like i luka Malog Lošinja, iza koje se dižu razni brežuljci kao Kalvarija, Umpiljak, sve do Sv. Ivana sa rtom Grgoščak, (243 metara). U ravnoj liniji otok je dug 38 kilometara, a dužina svih njegovih obala dosije do 140 kilometara. Na Osoršćici je glasovita špilja sv. Gaudencija, biskupa susjednoga grada Osora, (na jugu otoka Cresa) umrloga u progonstvu godine 1014. Svetac se je bio sakrio pred bjesom svojih neprijatelja u tlu špilje, koja ima dvije prostorije. Pučka preda je veli, da mali kamenčić otkinut iz te pećine čuva čovjeka od ujeda svake otrovnene zmije i zato stariji su ljudi rado nosili sobom taj kamenčić. Opažam ovom prilikom, da u Lošinju nema zmija otrovnica, vele da ih je prokleo sv. Gaudencija.

U nastarje rimsko doba otoci Lošinj i Cres naznačeni su u zemljopisnim kartama skupinom imenom »Insulae Abisyrifides«, i to zato, jer je po jednoj prastaroj grčkoj priči, na mjestu gdje se danas diže Osor, grčki junak Absyrtus bio stignuo svoju odbijegu sestru Medeu, koja ga je na izdajnički način dala pogubiti. Odatile ime gradu Osor, brijevu Osoršćici i obim otocima. Na svaki način postoji činjenica da su ovi otoci bili poznati još starim Grcima prije Krista. Grci su bili prvi stanovnici Lošinja, gdje su bili podigli crkvu sv. Nikole (danasa crkva sv. Ane u Velenom Lošinju). Nikad se pravo nije znalo zašto su Grci za uvijek otišli iz Lošinja, koji je bio zatim prilično vremena pust, dok se nisu u njemu nastanili Hrvati. Ja se još sjećam kako su za vreme mojega djetinstva stariji ljudi tvrdili, da su Grci prigodom odlaska iz Lošinja zakopali silno blago, dapače nekoji su kušali kopati na raznim mjestima, ali blaga nisu nigdje našli...

SLAVENSKO PORIJETLO LOŠINJANA

Pučanstvo Lošinja je čisto hrvatskoga porijetla i značaja. O tome svjedoče jasno imena njegovih brežuljaka, uvala, zaljeva, rtova, predjela gradova, ravnica, itd. kao na pr. Velopinj, Vresikovi, Studenčić, Buvkovica, Vršak u Malom Lošinju (gdje sam se ja rodio), Budovina, Klanac, Zaugrada, Brčina, Priko, Kovčanja, Poljana, Vela Straža, Gravot, Čikat, Umpiljak, Torunja itd. što su danas novi gospodari Lošinja sve potalijanci. O tome svjedoče prezimena Lošinjana, kao Vidulić, Martinčić, Bunišić, Hreljić, Kozulić, Skopinić, Fučić, Martinčić, Katarinić, Belanić, Hrončić, Jerolimčić, Picinić, Knežić, Nikolić, Car, Haračić, Lovrić, itd. kao i nadimena (»prividki«) koje je skoro svatko ima u Lošinju, kao Veli Ante, Hlibić, Breznozin, Ranjina, Zaglajenac itd. O tome govore nazivi starih, sada već ponestalih narodnih nošnja, kao »palaketa« (jedna vrst gornjeg odijela za žene, kakvu su rabile Poljakinje, otuda i ime odijela), »dolama«, »skunjka« itd. Najsjajniji je o tome svjedok jezik naroda, koji je bio u starije doba isključivo hrvatski. Na prste se može nabrojiti obitelji koje su bile starinom talijanskoga porijetla, naine koje su došle iz zapada u Lošinj, a među tima nekoje su se bile posve povratile kao na pr. Kaponi, Morini, dočim obitelji Straulin, Bregato i još nekoji ostali su Taličani. Ipak i ovi su ljudi svi dobro govorili hrvatskim jezikom, kakvim se govorilo u Lošinju.

Lošinj je mijenjao često svoje političke gospodare. Kad su došli prvi stanovnici Hrvati u Lošinj, otok je bio pod mletačkom vlašću sve do godine 1358, kad je došao pod vlast ugarsko-hrvatskih kraljeva, a godine 1409 ponovo pod Veneciju, sve do nejzinog pada, kad su ga neko vreme držali Francuzi, zatim preko sto godina Austrija, sada Italija a u buduće — vidit ćemo...

Premda je Lošinj bio preko 400 godina pod Venecijom, ipak nije se toliko potalijanci bio koliko pod Austrijom u sto godina. Pod Venecijom se slobodno u crkvi molilo Boga hrvatskim jezikom. Bogoslužje se sve obavljalo u staroslovenštini, matične knjige vodile su se glagolicom, stari hrvatski rituali tiskali su se u Veneciji, svećenici su privatno učili djecu u vjerou nauku čitati i pisati hrvatski. Austrija je bila ona koja je forsirala potalijanje Lošinja a u tome su prednjaci državni činovnici.

LOŠINJSKA NARODNA PJEŠMA

O hrvatskom karakteru Lošinja svjedoče mnoge narodne pjesme koje su se od generacije do generacije čuvali u starih Lošinjana. Dobro se sjećam kako su mi moja pokojna majka i baka znale često putati pjevati razne narodne i religiozne pjesmice, koje su one čule i naučile na izust od njihovih roditelja, a ovi od svojih predraja tako je to trajalo više vijekova unatrag sve tamo do naših najstarijih izvora i korijena od kojih i mi dolazimo i s kojima mi sačinjavamo jedno veliko narodno tijelo.

lo, koje živi i koje neće nikada nestati na istočnoj strani Jadranu. Pjevale su majka, a naročito baša o legendarnom našem narodnom junaku Kraljeviću Marku, o sv. Juriju, o kralju Vladimиру itd. Sjećam se stare pjesme, koju sam toliko puta čuo, a nigdje ju nisam kasnije čitao:

Sinoć se je Marko oženio,
Do jutra mu bila knjiga dodje,
Da on ide u vojsku carevu.
Pita Marko Jevrosimu majku

Pjesma dalje veli kako je Kraljević Marko povjero svoju Ljubu slugi Luki Sankoviću, držeći ga poštenim slugom, nego ljuto se prevario. Nevaljali Luka počeo je malo zatim napastovati vjernu Markovu ljubu, a kad ga ona odbila, Luka ju je oklevetao pred Markom, javivši mu preko svojih ljudi, da mu se ljuba iznevjerila... Marko ko lud vraća se kući, razvidi što je na stvari strašno kazni Luku Sankoviću. Obuće ga u voštenu košulju, koju zapali sa svilu strana. Kad ga je Luka Sanković sav u plamenu i sred strašnih muka počeo moliti neka mu se smiluje te mu odseće glavu. Marku se Luka smilovala i jednim mu je mahom odtrubio glavu, a mrtva je glava tri puta skočila sa poda i izgovorila riječi: ovako radi Marko sa svakim nevjernim slugom... Sadržaj ove lijepe i poučne pjesme nikad nisam mogao zaboraviti, jer mi se duboko bio usadio u srce.

Kad su stari Lošinjanji odlazili u svijet pjevali su

»Duge su mi dane,
Teške su mi noći,
Od Malog Lošinja
Barzo mi je poći.
Teško je razdobljenje
Mučno je pozdravljenje,
Od ljubavi moje
Gorko je odiljenje.«

Za vrijeme moje mladosti, pak sve do dolaska novih gospodara hrvatski se jezik radio dosta u bogoslužju, Epistolu i Evangelije pjevalo se u svečanim misama u hrvatskom jeziku, propovjedali bile su većinom hrvatske, u nedjelju i blagdane samo hrvatske, popoldašnja služba božja i razne druge pobožnosti skoro sve u hrvatskom jeziku. Sjećam se kako sam negda rado hrlio u crkvu u Božiću na polnočku da zapjevam sa čitavim narodom onu našu starinsku »U se vrime godišća..., a dobro se sjećam kako smo pjevali turobnim glasom na Veliki Petak u večer, kad se obavljala velika noćna procesija na Brdinu do place, pa gori po Kalvariju, a sve kuće rasvjetljene našu starinsku: »Puče moi što učinili tebi ili u čem ožalostih tebe, odgovori meni?«

LOŠINJ — HRVATSKO IME

Prijetlo imena Lošinj je čisto hrvatsko. Povijestničar Boticelli, Talijan, inače skroz pošten i nepristran izvodi ime Lošinja od riječi Lozine. Na otoku naime da je bilo mnogo divljih vinovih loza, od kojih da je otok dobio ime. Drugi misle (a i ja sam toga mnijenja), da riječ Lošini dolazi od riječi lošo-lošavo. Kad su naime prvi stanovnici Lošinja bilj upitani od svojih ljudi koji su bili ostali u kopnenoj Hrvatskoj: Kako je tamo u novoj zemlji, ovi im odgovorile, da je »lošavo«, te jest zlo, jer je otok kamenit.

Bonicelli lijepo govori o prvim stanovnicima Hrvatima, koji su napučili otok. Nakon što je spomenuo kako je otok ostao duže vremena prazan iza odlaska Grka, veli doslovno:

»Forse la providenza volle che rimanesse di nuovo disabitata, onde accogliere alquanto più tardi un altro popolo laborioso, e pacifico, strappato alle sue terre native colla violenza del turbine da uno de fatti più luttuosi che ci vengono tramandati dall'istoria.«

Bonicelli ovđe misli na turske i mongolske invazije.

GOSPODARSKE PRILIKE LOŠINJA

Najsjajnije gospodarsko doba za cijeli otok Lošinj, bilo je vrijeme, kad su cvale jedrenjače. U samom Malom Lošinju bilo je sedam brodogradilišta, koji su svi živo radili. Bilo je to doba kad je Lošini davao svjetski poznate kapetane i mornare, izvrsne »kalafate« (radnike kod brodogradnja) prvorazredne konstrukture brodova. Imena kapetana Marko Anton Starčić (izumitelj posebnog kormila u slučaju skrajne pogibije). Premuda, Taraboca, Nikolić, Petrića (iz Velog Lošinja) itd. itd. su prava mornarska slava Lošinja. Godine 1795 brojio je Mali Lošinj 70 malih i 12 velikih trgovачkih brodova, a kasnije je njihov broj bio silno porasao. U zimi znala je biti malošinskih luka puna trgovackih brodova, koji bi se početkom proljeća raziskali po svim stranama svijeta čak do daleke Indije i po obim Amerikama. Veli Lošinj bio je u pomorstvu zaostao za Malim Lošinjom, a tomu su doprinijele dvije okolnosti, prvo što Veli Lošinj ima malu luku, drugo, što se stanovništvo Velog Lošinja bilo radje posvetilo poljodjelstvu, budući da u onoj općini imade mnogo više obradive zemlje nego u općini Mali Lošinj, gdje je dosta loga krša i zemlja nije mogla da brani sve svoje pučanstvo. Mnogo je lošinskih mornara poginulo za vrijeme Krimskoga rata, kad su kriomčarili Crnogorice Moru, a nekoj se i lijepo pomogli. Sjećam se dobro, kad smo u večer moleći sv. krunici izmolili posebice jedan.

»Oče naš za duše onih koji su poginuli va carnem muoru i moja je mlada mašta tada primorac voli talijanski jezik jer je lijep,

fantazirala, kako mora da bude strašno to »crno more« (vjerovalo sam da je zbilja crne boje...) kad u njemu ljudi pogibaju. Naše su se žene ponosile kad su imale kod kuće razne stvari koje bi im muževi dobavljali u Marsilji, u Genovi i drugdje po svijetu, tanjure, lončice, svileće fiorentine, koje se gorilo samo kad je mrtvac bio na sred kuće i osam dana zatim, kad se svaku večer molilo ružari za pokojnika itd.

Izum je parobroda zadao teški udarac Lošinju. Brodogradilišta opustiše, mnogi se kapetani i brodovlasmici iselile u Trst koji je počeo napredovati.

KOZULIĆ...

Najpoznatija malošinska obitelj, koja se bila visoko podignula u pomorskom svijetu bila je obitelj Kozulic (Cosulich). Kozulic Antun podignuo je bio godine 1859. brodogradilište u Malom Lošinju. — Godine 1890. Kalisto Kozulic, sa sinom Antonom i stricom Albertom Kozulic preselili su se u Trst, gdje su, glavnim zauzimanjem Alberta Kozulic, utemeljili parobrodarsko društvo »Austro-American«. Alberto Kozulic radio se godine 1849 u Malom Lošinju, gdje je izučio Nautičku školu i godine 1878. postao kapetanom. Malo zatim kupuje prvu jedrenjaču, a godine 1891. prvi parobrod, kojim udara temelje Austro-Amerikanu. Alberto Kozulic umro je u Trstu dne 7. VIII. 1927. Za doba cveća Kozulicima imao je i Lošinj lijepo koristi, jer su se skoro svi mornari i kapetani kao i brodograditeljski radnici rekrutirali iz Lošinja.

Nakon rata kriza je zahvatila i ovo veliko društvo, koje se uslijed novih privrednih i političkih prilika našlo primorano, da se stopi sa još dvjema talijanskim parobrodarskim društvima u novo parobrodarsko društvo »Italia«. Alberto Kozulic umro je u Trstu dne 7. VIII. 1927. Za doba cveća Kozulicima imao je i Lošinj lijepo koristi, jer su se skoro svi mornari i kapetani kao i brodograditeljski radnici rekrutirali iz Lošinja.

U ono je doba dolazio novac takodje i iz Amerike, i ostalih dijelova svijeta, gdje su se nalazili Lošinjan.

Bio je takodje počeo cvasti turizam, jer je blaga klima i mir koji vlada u Lošinju zvao mnogobrojne goste u Lošinju, koji se bio počeo poljepšavati novim kućama, gospodskim zgradama i lijepim cestama.

Svjetski je rat zadao Lošinju smrtnu udarce...

NAŠ NARODNI POKRET U LOŠINJU

Početak novog narodnog pokreta opaža se najprije u gradovima Malom i Velenom Lošinju, negdje sredinom druge polovice prošloga vijeka, kad su se bile osnovale prve Citaonice u obim Lošinjima, ona u Velenom Lošinju potporom samoga Strossmayera. Hrvatska Citaonica u Malom Lošinju postala je bila kasnije središte narodnog pokreta za čitav otok. Prvi narodni hrvatski stjegonaš u Malom Lošinju bio je Šime Kyvirin Kozulic, kojemu se kasnije pridružio bio i neko vrijeme igrao znamenitu ulogu u Malom Lošinju pučki vodja Ivan Lovrić. Narodna je svijest u Malom Lošinju bila silno pokrošila naprijed žilavim radom prvoga učitelja Družbe sv. Cirila i Metoda, dobro poznatoga omladinskoga pisača Josipa A. Kraljića, sada direktora dječjeg Doma u Crikvenici. Kao svađe, gdje tako i Lošinju prvi medju prvima u svakom narodnom radu bili su naši vrli svećenici, naši »popi« (sa akcentom na i), a Lošinj je imao sreću da se nalazio u krčkoj biskupiji, gdje su bili uvijek naši narodni biskupi, te su nam i pomagali u sve to žešću borbi za držanje, našega narodnoga bića. Imena popa Oršića, popa Volarića, popa Juranića, popa Kirinčića, popa Frane Žica, popa Šabale i tolikih drugih ostali su u ugodnoj uspomeni svih nas Lošinjana, koji se nismo iznevjerili krvni svojoj.

U Lošinju, kao uopće kod nas u primorju, opaža se jedna značajna činjenica. Silom prilika talijanski se jezik bio udomaćio u mnogim našim obiteljima. To je u stara vremena išlo bez ikakve sile, onako sasna naravno, polaganio ali stalno. Blizina Italije i velike staro-talijanske kulture, i bogate književnosti te neprestani uži doticaj sa zemljama na zapadu, naročito istočna, stješeno u trgovackoj mornarici, koja je u stara vremena bila živa u onim stranama, sve je to upućivalo ljudi na talijanski jezik, kojemu su bila širok otvorena vrata.

Ipak taj talijanski jezik nije mogao u većini naroda istisnuti narodno čuvstvo pripadnosti hrvatskom narodu. Premda se u mnogim kućama starijih ljudi govorilo talijanski, oni su bili u svojoj duši oduševljeni Hrvatima, nisu nitko htjeli čuti da bi oni bili Talijani. Dokaz, da kad je narodna svijest duboko usadjena u srcu čovjeka, niti momentanu gubitak jezika ne može ju izčupati, osim u slabijim karakterima.

OSTROMAN

Naš se je narod svojim mukotrpnim radom, svojim žrtvama, svojom velikom vjerom u svoje vlastito narodno biće, za koje je znao da mora pobediti sve umjetno postavljene zaprijeke, bio počeo lijepo razvijati. Naš je narod bio i jeste na visokom stupnju kulture, on ne mrzi nikoga. Jer mržnja je znak duševne slabosti i barbarske, on hoće samo da bude svoi na svome, tudje poštuje i ako je nešto buduće lijepo on to i voli, kao na primjer naš primorac voli talijanski jezik jer je lijep,

ali hoće u svojoj kući svojim jezikom da vlađa, da tu on bude gospodar, a ne tudijski. Naši su starci narodni vodje užgajali narod u tom duhu pravoga i zdravoga nacionalizma, kojega je Preradović izrazio lapidarnim riječima: »tudje poštu, a svojim se diši...«

Istra se bila lijepo počela razvijati, općina za općinom se vraćala u naše narodne ruke, doskora bili bi dobili i većinu zemaljskih narodnih zastupnika. Godine 1915. imali bi se bili obaviti općinski izbori u čitavoj Istri, i mi smo bili sigurni da će barem tri nove općine sasma lako preći u hrvatske ruke, medju ovima i općina Veli Lošinj, a kasnije bi bio bio dospio i Mali Lošinj, kad eto buknućem svjetskoga rata nastalo je novo strašno doba za Istru, a pre-stankom rata još strašnije...

Stara je rečenica: iz krvi

Propagandni odsek
je pod vodstvom g. dr. Mikuletiča svojo nalogo izvršil. V začetku se je bavil z misljivo postavitev spomenika primorskim žrtvam, ali krščenja kake ulice po teh žrtvah, a do konkretnih sklepov še ni prišlo, ali bo moralno prej ali slej priti. Tedaj, ko bo naša ideja prodrla v slehernega Jugoslovana, ko bo vsak čutil z nami, tedaj bo lahko naše delo. Vendar kot rečeno, Soča podira bregove, ona prodira v srca domačinov in povod naleti na razumevanje in priznanje. Odsek je skrbel da društvo kolikor mogoče več nastopa tudi na zunaj in dosegel je s pomočjo drugih odsekov in sodelavcev, da se Soči priznava po agilnosti in organiziranosti eno izmed prvih mest v Celju. Vršile so se mnoge manifestacije na praznik Vseh svetnikov, ob prilikih Rapsala itd.

Da pa pridobi širom domovine društvo primeren ugodje le skrbelo naše glasilo "Istra".

V zadnjih 10 mesecih je bilo raznih društvenih objav, poročil o predavanjih, prireditvah, kritik okrog 130. Soča v Celju je danes med emigrantimi v Jugoslaviji eno najbolj znanih društev. Na vsaki seji se Sočan spominja svojega glasila, vsak udeleženec položi svoj obolus za tiskovni sklad našega lista. Dobro propagando in učinkovito delovanje pa lahko pričakujemo tudi od novo ustanovljenega pevskega odseka.

Pri vsakem poročilu se je vnela daljša debata, tako da je bil občni zbor prav živahen.

Za to obširno in plodno delo so dobili vsi odborniki absolutorij, tajnik in blagajnik še posebej polhvalo.

Volitve.

Vloženi sta bili dve listi ena odbora, druga je bila lista mladine. Pri prvem glasovanju je bilo število od danih glasov v razmerji 45:45, pri ponovnem pa je glasovalo za prvo listo 46, za drugo pa 50 članov.

Predsednikom je bil ponovno izvoljen g. prof. Anton Gorup soglasno. V odboru pa so bili izvoljeni gg. Reja Adolf, Pertot Stanko, Fili Janko, Luznik Alojzij, Ferant Stefan, Cergol Janko, Basa Anton, Hribar Joško, Gerlanc Milko, Danev Joško, Čebular Alfred in Cigojeva Marija. Namestniki gg.: Rakuski, Kurinčič, Uršič in Makarovič. V nadzorni odbor so bili izvoljeni gg.: dr. Baydek Jože, dr. Mikuletič Fortunat in Jeras Bazilij.

Vsi so izvolitev sprejeli, odbor se je kontinuiral na prvi predajni seji.

Pri slučajnostih se je prvi oglasil zastopnik Kluba koroških Slovencev v Celju g. prof. Čuček.

Povdarjal je važnost in potrebo skupnega sodelovanja saj nas veža skoraj isti program, vežejo nas iste ideje in cilji. Trdil je, da je emigrant nositelj nacionalne ideje v čemer se ni niti najmanj zmotil, kajti na stotine primerov bi lahko navedli. Čim več pažnje pa moramo posvečati mladini, ki bo najbrže doživel veliki dan, za katerega se borimo, ko se bomo vsi jugoslovenski bratje objeli v bratski ljubezni in slogi in edinstvu in strnjeni celoti. Za ta dan pa mora biti mladina pripravljena. Zato posvetimo njej načrto skrb.

Na predlog učitelja g. Gerlanca se bo poslala prošnja ljubljanskemu Peen klubu, ki naj zastavi vse sile na merodajnem mestu, da se reši in vrne literaturi po krivici konfirmantri pisatelj France Bevk. V 6 dneh je konfirmancijska komisija v Gorici zapečatila usodo Bevkovo in ga obsodila na 3 leta prisilnega bivališča neznano kje. Sramota, niti skromni pisatelj ni več zaščiten.

Izvolili so se slednjič tudi poverjeniki za mesta in trge v okolici

Za Store g. Jug Stefan, za Smarje g. Trebše Anton, za Rogaska Slatino gdč. Perin Marica, za Šoštanj g. dr. Terčič Franc, za Vojnik g. Ferjanec Jakob.

Občni zbor je trajal polne 3 ure, potekel je precej živahnno, znak velikega zanimanja za društvo. Naišlo je utisce so zborovalci odnesli z zborovanja, vsak v srcu žeče čim največ uspehov in razmaha agilni celiski Soči v prihodnji poslovni dobi. In res, celiska Soča teče neovirano po svoji struti, ki ji pa polagoma postaja preozka, zato s svojimi idejami preplavlja svojo okolico in prodira v srce naroda. — ir

NAŠA KULTURNIJA KRONIKA

SULIGOJEV DJEČJI ZBOR NA NOVOJ TURNERI.

Naš zemljak August Šuligoj, učitelj u Trbovlju, i zborovodja evropski poznatog dječjeg zabora »Trbovljanski Slavček«, o kojem smo i u našem listu u više navrata pisali, polazi 17, 18 i 19 na malu turneju u Zagreb, Karlovac, Dugaresu i Novo Mesto, gdje će koncertirati s bogatim i odlično uvježbanim programom. Na programu su mnoge od onih kompozicija, s kojima je Šuligojev zbor postigao veliki uspeh u Čehoslovačkoj i u Beču, a medju ostalim su od naših kompozitora iz Julijske Krajine na programu Ivan Matetić, Marij Kogoj i Matija Bravničar. Bravničar je komponovao pjesmu Karel Širok, našeg pjesnika. Inače su na programu kompozicije Emila Adamiča po tekstu našega Frana Žgura. Ivan Matetić je komponovao jednu istarsku naricaljku, pod utiskom rudarske katastrofe u Hrastniku, u času, kad se je katastrofa desila, a on se slučajno tamо naložio. Taj motiv naročito će interesovati naše Istrane.

PRIMORSKI KOMPOZITORI U LJUBLJANSKOM RADIU.

»Ljubljanski Zvon«, poznati zbor, nastopio je pred nekoliko dana u ljubljanskem radiu s koncertom primorskih kompozitora. Na programu su bili: Volarič, Leban, Kocijančić i Hajdrih.

Klub jugosl. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre je polagal že sedmič svoje račune

V pondeljek, 5 marca se je vršil ob številni udeležbi članstva 7 redni občni zbor Kluba jugosl. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani. Predsednik kluba tov. Hrovatin je pozdravil vse tovariše in tovarišice ter v svojem izčrpnom poročilu beležil dogodek okoli katerih se je sklikalo delo kluba. Iz njevega poročila posnemamo: »Prav gotovo ne bi čutili v sebi pravega domoljubja, ne bi čutili v globini svoje duše emigrantskega duha, ne bi dosegli vseh občutenj mladega človeka — emigranta, če bi se tudi ob tej priložnosti ne spominjali naših umrlih herojev, ki so žrtvovali svoja življenja samo zato, ker so se z vso svojo žarko ljubezijo do rodne grude borili za pravice in svobodo svojega naroda. To so naši vzori, tovariši! In naša brezmejna ljubezen vellaj trpinčenemu narodu v robstu.«

Te dni potekajo tri leta od ustanovitve našega akademiskega kluba.

Tri polna leta se klub močno in z uspehom udejstvuje v proučevanju emigrantskih problemov.

Mladina naših dni je na razpotju in prelomu dveh svetov. Nejasnost povsod, nemir in iskanje brez konca. Samo en pogled na našo družbo je dovolj, da mladega človeka zresni in opominja. Več struji imamo v klubu, zato smo iskali pota po katerih naj bi šli. Rapallo lanskega leta je odločil. Zastopnik akademiskega društva »Triglav« je po svojem govoru na žalni manifestaciji prekršil sklep meddruštvenega sestanka, da se naj govornik postavijo polnoma na emigrantsko stališče in da najtu odpadejo vsi programatični govor za stopnikov različnih politično-idejnih struj. »Triglav« je zlorabil dano besedo in podajal izjave, ki so s diametralnem nasprotju s programom in smotrom naše organizacije. Tovariši, ki so s takimi izjavami solidarizirali so bili izključeni.

Naš nacionalizem, ki je iskren, ki je primarna točka, izhodišče, imperativ vsem drugim težnjam je bil žaljen, pregrešek tovarišev, prevelik, da bi čak pardon!

Z ogorčenjem tudi ugotovljamo, da smo pri starejših naših gospodih naletili na tako malo razumevanje ter tako malo zaslombe, kakor le ni bila deležna še nobena organizacija.

Uprizorili smo primorsko revijo »Glas od doma«, ki je končala z velikim moralnim uspehom.

H koncu je tov. predsednik izrazil povahu vsem onim, ki so s simpatijami sprejemali naše delo.

Tajniško poročilo.

V skoro pol urnem govoru je tajnik tov. Trampuž podal svoje izčrpano poročilo. Med drugim je reklo: »V klubu je trenutno vpisanih 106 članov in sicer: 50 juristov, 27 filozofov, 24 tehnikov, 4 medicinov in 1 teolog. Med letom je bilo izključenih pet članov. Živahnog dopisovanje, ki je tudi nekak znak klubove aktivnosti dokazuje 164 poslanih in 280 odposlanih dopisov. V teku poslovne dobe je izvršil klub poleg manjših akcij tudi nekaj velikih.«

Kakor vsako leto se je tudi letos spom-

nih žalostnega dne, ko je bila sklenjena rapsalska pogodba, Za ta dan smo pripravili kar pet prireditev: 1 Rapalssi dan v Radio-Ljubljana, ki so ga prenašale vse tri jugoslovenske radio-postaje. Program tega večera smo poslali prav vsem sokolskim društvom v Jugoslaviji in na stotine še drugim podobnim organizacijam. 2 Na Univerzi smo izvršili žalno manifestacijo z ostalimi akademiskimi društvami in s sodelovanjem akademiskega pevskega zborja. 3 V veliki dvorani »Uniona« se je vršil protestni shod in 4 po mestu se je vršil nabiralni dan. 5 V gledališču se je zvečer predvajala primorska revija »Glas od doma«. 17 decembra je izvršil klub svečano proslavo rojstnega dne Nj. Vel. Kralja, 1 februarja pa se je vršil III. družabni večer s sijajnim uspehom.

Ko tako pregledujemo vse delo kluba smemo reči, da je letos ime našega kluba prodrl zopet v javnost in da nas pozna po naši propagandi gotovo že vsa jugoslovenska javnost.«

Tajniško poročilo je članstvo poslušalo z velikim zanimanjem.

Blagajnik pripoveduje...

Iz blagajniškega poročila, ki ga je podal tov. Larenčič so razvidne tele številke: Skupno je bilo dohodkov v štirih mesecih 33.734.18 Din, izdatkov pa 29.481.56 Din. Lepo številko kaže prireditev, ki je prinesla čistega dobitka 5.937 Din.

Knjiničar in gospodar.

Knjiničar in gospodar tov. Meržek je poročal o stanju knjiničice. V klub prihaja tudi brezplačno 20 časopisov.

Ko so bila podana izčrpana poročila odbornikov je revizorski odbor predlagal abdutorij celotnem odboru s povhalo predsedniku, tajniku in blagajniku. Sprejet je bilo soglasno.

Ko debati k poročilu se je oglašil zastopnik izključenih članov, ki je protestiral proti izključitvi, ker da ni v vzroku za to. Radi tega se je vršila precej živahnova debata, kjer je končno občni zbor soglasno odobril sklep radi izključitve omenjenih članov. Pri debati se je povdarijalo, da stoji klub na strogem iridentističnem, nacionalnem in jugoslovenskem stališču.

Volitve.

Po petminutnem odmoru so se vršile volitve. Postavljena je bila le ena lista. Za predsednika je bil izvoljen tov. Podvršč. V odboru pa tov. Korsič, Jež, Sket, Lavrenčič, Jurčič, Bačič, Ličen in Zadelova. Ves odbor je bil izvoljen soglasno.

Slučajnosti.

Pri slučajnostih je bilo sporočeno članstvu, da bo predsednik Saveza interveniral v Beogradu radi novih pretpisov glede plačevanja šolnin.

Letošnje poletje bo klub priredil drugo propagandno potovanje. Letošnje bo pa imelo še poseben cilj. Mestu Trogiru v Dalmaciji je klub podaril krasno, veliko ploščo, katero bo odkril predvdoma 15. julija. Zato se mora v najkrajšem času urediti in žrtvovati vse, samo, da se stvar čim lepše realizira.

Oko polnoči je tov. predsednik zaključil občni zbor z apelom na čim intenzivnejše sodelovanje z odborom. — zm—

Jugoslavenska Matica za Julijsko Krajino

Rad podružnice Jugosl. Matice u Slav. Požegi

Slav. Požega, marta 1934.

Dne 25. februara održala je ovdašnja Podružnica Jugoslavenske matice svoju glavnu godišnju skupštinu.

Odziv članstva bio je odličan, naročito je zapažen velik broj najuglednejših ljestnosti u gradu. Skupštinu je otvoril društveni predsednik i u svome pozdravnem govoru — imajući v vidu ideju vodilju Matičinu — sjetio se svih naših sunarodnjaka, koji žive rasijano po svim dijelovima zemljine kugle, posebice pak braće naše v Julijskoj Krajini za koju Jugoslavenska matica vodi naročitu brigu. Sjetivši se svih znanih i neznanih pokojnika u minulih godinah s nekoliko toplih rječi komemorirao je predsednik dva istarska narodna velikana prof. Vjekoslava Spinčića i dra. Andriju Štangera, kojima cijela skupština kliče: »Sla-

VIJESTI IZ JUGOSLOVENSKE MATICE U ZAGREBU

Kao prošlih godina tako i ove godine neprestano dolaze naši patnici iz Istre u našu državo, da ovduče potrebu bilo kakvog egzistenciju, jer im u Istri nema opstanka.

U prva dva mjeseca ove godine došlo je iz Istre u Zagreb 13 novih emigranata, a od onih, koji su otprije u Jugoslaviji, obratio se je za prvi put Jugoslavenskoj Matici 41 emigrant, za moralne ili materijalne pomoći.

Jugoslavenska je matica izdala kroz prva dva mjeseca istarskim emigrantima 73 potpisu bilo u novcu bilo u hrani i 172 raznih uvjerenja, preporuka i molba za dozvolu uposlenja, državljanstvo i t. d.

Jugoslavensku Matici podupiru u njezinu radu požrtvovni rodoljubi bilo članarinom bilo dobrovoljnim doprinosima, koji se jesečaju u svakoj prilici.

Kroz mjesec januar i februar o. g. poslali su »Svoj dar domu na oltar« gg. Dr. Dinko Trinastić, senator, 200 Din, mjesto cvijeća na odar blagopokojnog Dra. Andrije Stangera, bivšeg narodnog zastupnika u Istri i načelnika u Vološkom-Opatiji; Dr. Fran Brnčić, Zagreb, 200 Din; Ivan Novljan sakupio je 139 Din; Slavec Antun, krojački majstor u Zagrebu, 100 Din; bankovni direktor Gejza Balint, Zagreb, 100 Din; Broz Alojzij i Jordan, 50 Din; N. N. 50 Din; Romano Celestin, konobar, Zagreb, 40 Din; R. V. Vukovar, u počast svoga učitelja blagopokojnog Ivana Šuligoja, 25 Din; Cukarički Martin, Zagreb, 20 Din; Jermaniš Franjo i Glesinger Pavao, Zagreb, svaki po 10 Din.

Primljenu članarinu ne može se iznašati radi prostora u listu.

Svima se najlepše zahvaljuje i svima kliče: »Ne zaboravite nikada naše Istre i istarskih patnika.«

Banovinski odbor Jugosl. Matice u Zagrebu.

OBČNI ZBOR »ORJEMA« V TRBOVLJU

V nedeljo 11. t. m. ob 15 uri se vrši v Sokolskem domu 5. redni občni zbor Organizacije jugoslovenskih emigrantov v Trbovljah.

Pet let že obstaja naše društvo v Trbovljah in v tej dobi beleži že lepe uspehe v javnosti, še več pa je bilo tihga podrobne dela, posebno na socialnem polju, kjer smo se vedno držali izreka »Naj ne ve levica, kaj da desnica«. Da premotrimo delo naše organizacije v dobi njenega obstoja, posebno pa še delo v zadnjem letu, da začutimo novih smernic za bodoče delovanje, pozivamo vse emigrante v Trbovljah, organizirane in neorganizirane, da se udeležijo občnega zborja v polnem številu.

O